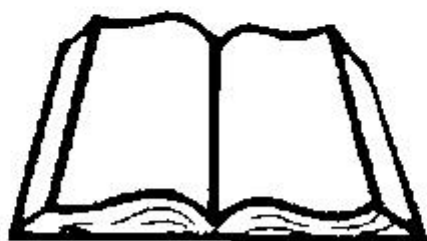


### **III. PRAVIDLÁ ŽIVOTA**



## 47. PRIKÁZANIE LÁSKY

*„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! Toto je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé mu je podobné: Milovať budeš svojho bližneho ako seba samého!“ (Mt 22, 37-39)*

Každý človek je stvorený z lásky a pre lásku. Toto najpôvodnejšie povolanie človeka k láske vyjadruje prikázanie lásky k Bohu i ku každému človeku, je to hlavné pravidlo ľudského života na zemi.

Láska je zmyslom a náplňou ľudského života. Žiaden človek nemôže žiť bez lásky, potrebuje milovať a byť milovaným. Bez lásky je ľudský život chudobný a prázdny, je to iba živorenie.

Prikázanie lásky obsahuje pre nás tri životné úlohy:

- lásku k Bohu,
- lásku k blížnemu
- a lásku k sebe samému.

Láska k Bohu je prvá úloha človeka. Máme ho milovať „... z celého srdca, z celej mysle, z celej duše a zo všetkej sily“. To znamená, že ho máme radšej ako všetko na svete. Viac ako rodičov, priateľov, deti, príbuzných alebo iných nám milých ľudí. Boha milujeme viac ako seba samých. Milujeme ho pre neho samého, preto, že je dobrý a lásky najhodnejší.

Láska k blížnemu spočíva v tom, že sa usilujeme pomáhať ľuďom pri zaisťovaní toho, čo potrebujú, aby sa mali dobre a boli dobrí. Z lásky k blížnemu nemožno vylúčiť žiadneho človeka. Človek je hodný úcty a lásky preto, že je Božím obrazom, že ho miluje Boh a Kristus za každého zomrel. Pán Ježiš nás pobáda milovať aj nepriateľov a tých, ktorí nám robia zle.

Láska k sebe spočíva v tom, že sa staráme o všetky spravodlivé potreby pre náš terajší časný život a usilujeme sa zabezpečiť si aj spásu. Človek nesmie pohrdáť sebou samým, ale mať sa v úcte, rešpektovať svoju vlastnú dôstojnosť a urobiť všetko preto, aby dosiahol opravdivé šťastie. Neusporiadaná láska k sebe samému je egoizmus - sebecko, proti ktorému treba ustavične bojovať a premáhať ho.

*Desatoro (Dekalóg) sa má vysvetľovať vo svetle tohto dvojitého a jediného prikázania lásky, ktorá je plnosťou Zákona. (KKC, 2055)*

*„Lebo láska k Bohu spočíva v tom, že zachováваме jeho prikázania. A jeho prikázania nie sú ťažké.“ (1 Jn 5, 3)*

## 48. DESAŤ BOŽÍCH PRIKÁZANÍ

*„Učiteľ, čo dobré mám robiť, aby som mal večný život? Ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!“ (Mt 19, 16-17)*

Boh nám prejavil veľkú lásku aj tým, že nám daroval desať Božích prikázaní. Považujeme ich za veľký dar, ktorý nám ukazuje cestu k nemu. Sú to pre nás oporné body na našej ceste k Otcovi. V poznaní zachovávaní Božích zákonov spočíva celý náš život v spoločenstve s Bohom.

Desať Božích prikázání (Dekalóg) zjavil Boh Mojžišovi na vrchu Sinaj. Sú súčasťou Zmluvy, ktorú Boh uzavrel s vyvoleným národom. Mojžiš ich dostal na dvoch kamenných tabuliach. Písmo hovorí, že ich Boh napísal „svojím prstom“ (Ex 31,18), čo znamená, že ich autorom je Boh sám. „Boží prst“ vyjadruje symboliku Ducha Svätého. Desatoro je z vnuknutia Ducha Svätého vyjadrená Božia vôľa, napísaná na tabule z kameňa, čo symbolizuje ich trvácnosť a stálu platnosť.

Na dvoch kamenných tabuliach dostal Mojžiš týchto desať Božích prikázání:

- **Ja som Pán, tvoj Boh! Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.**
- **Nevezmeš Božie meno nadarmo.**
- **Pamätaj, že máš svätit' sviatočné dni.**
- **Cti svojho otca a svoju matku.**
- **Nezabiješ.**
- **Nezosmilníš.**
- **Nepokradneš.**
- **Nebudeš krivo svedčiť' proti svojmu blížnemu.**
- **Nebudeš žiadostivo túžiť' po manželke svojho blížneho.**
- **Nebudeš túžiť' po majetku svojho blížneho.**

Dekalóg tvorí hlavnú os mravného poriadku človeka. Je zjavením toho MRAVNÉHO ZÁKONA, ktorý Boh vpísal do srdca každého človeka. Mravnosť je základná vlastnosť ľudskej osoby a patrí k prirodzenosti človeka. Ľudské konanie má mravný rozmer, ak človek koná slobodne a s užívaním rozumu. Za všetko, čo robí ako osoba, nesie zodpovednosť. Mravne dobré je to, čo sa zhoduje s mravnou normou. Čo človek urobí v rozpore s mravným zákonom, je mravne zlé - nemravné (hriešne). Toho, kto koná podľa mravného zákona, označujeme za mravného (dobrého) človeka.

Mravný zákon, ktorý pochádza od Boha, viaže každého človeka bez výnimky. Tí, čo ešte nepoznajú zjavené Božie prikázania, majú mravný zákon vpísaný vo svojom srdci, to je svedomie. Umožňuje im, aby mali úctu k Bohu, k ľudským osobám i pravým hodnotám a aby zachovávali spravodlivosť, ktorá je minimum lásky. Viera nám umožňuje lepšie poznať zjavený mravný zákon v prikázaní lásky a v ostatných Božích prikázaniach.

Desať Božích prikázání súvisí s prikázáním lásky. Boh nám v nich upresňuje prikázanie lásky. Je v nich vyjadrená Božia vôľa o tom, ako sa máme správať k Bohu, k sebe a k ľuďom a aké si máme k nim vytvoriť vzťahy. Desatoro nesmieme chápať ako Božie zákazy, ale skôr ako návod uskutočňovať dobro, ktorým konkrétne prejavujeme lásku k Bohu a k blížnym.

Desatoro obsahuje prikázanie lásky rozvedené na jednotlivé životné okolnosti a situácie. V prvom až tretom prikázaní je dôraz na lásku k Bohu (ja a Boh). Štvrté až desiate prikázanie hovorí o našom vzťahu k blížnym (ja a blízny).

Boh nám dal desať Božích prikázání preto, aby nám pomáhal splniť prikázanie lásky a viedol nás do neba.

Niekedy majú ľudia pokušenie dávať desať Božích prikázání do protirečenia s ľudskou slobodou. „Zákazy“ a „prikazy“ vraj obmedzujú slobodu človeka. Boh je darca slobody práve tak, ako je darcom aj prikázání. Nechce, ani nemôže nimi obmedzovať našu slobodu, ale naopak, pomáha našej slobode oslabenej prvotným hriechom, aby sa ľahšie rozhodovala pre dobro a odmietala zlo. V prikázaniach nám Boh zjavuje, čo je dobré a čo zlé, čo nám osoží a čo je pre človeka škodlivé. Prikázania nás neobmedzujú, ale opravdivo oslobodzujú. Pomáhajú nám kvalitne žiť na zemi a vedú nás do neba.

Keď zachováme Desatoro, robíme dobrý skutok, ktorým milujeme Boha, seba a blížneho. Poslušnosťou Božej vôle osožime seba i druhým ľuďom. Ak nesplníme prikázania, dopúšťame sa hriechu, ktorým urážame Boha a škodíme sebe aj iným.

*„Prikázania Desatora vyjadrujú základné povinnosti človeka voči Bohu a blížnemu. Svojím prvotným obsahom sú bezpodmienečne záväzné. Vo svojej podstate sú nezmeniteľné a ich záväznosť platí vždy a všade. Nikto nemôže od nich nikoho oslobodiť. Týchto desiat prikázanií vryl Boh do srdca človeka.“ (KKC, 2072)*

*„Ostaňte v mojej láske! Ak budete zachovávať moje prikázania, ostanete v mojej láske, ako ja zachovávam prikázania svojho Otca a ostávam v jeho láske.“ (Jn 15, 10)*

„Čo nechceli ľudia čítať vo svojom srdci, bolo napísané na tabule.“ (sv. Augustín)

## 49. KRISTOVE BLAHOŠLAVENSTVÁ - ÚSTAVNÝ ZÁKON CIRKVI

*„Keď to viete, ste blahoslavení, ak podľa toho aj konáte.“ (Jn 13,17)*

Boh nás stvoril pre šťastie a chce, aby sme boli večne blažení z jeho života v Najsvätejšej Trojici. Ježiš Kristus uvádza ľudí na cestu šťastia tým, že dal svoje Blahoslavenstvá. Ohlásil ich v reči na vrchu, keď učeníkov zasväcoval do tajomstva Božieho zákona. Desatoro a Blahoslavenstvá patria spolu a tvoria len jeden mravný poriadok života Božích detí.

Na Blahoslavenstvá sa treba pozeráť v dvojakom pohľade. Sú to v prvom rade Božie prisľúbenia, v ktorých je načrtnutá perspektíva človeka túžiaceho po šťastí.

Blahoslavenstvá sú aj evanjeliové pravidlá života, Kristove zákony, mravné normy, ktorých zachovávanie vedie človeka k blaženosti. Možno ich chápať aj ako evanjeliové čnosti, ktoré si majú osvojiť a ozdobiť sa nimi tí, čo chcú byť Kristovými učeníkmi.

Blahoslavenstvá považujeme za hlavné pravidlá kresťanského života. Voláme ich aj „Ústava Cirkvi“. Na nich sa buduje celý náš mravný poriadok. Všetky Blahoslavenstvá sú ozvenou prikázania lásky. Pomáhajú nám naplno rozvinúť lásku k Bohu a ku všetkým ľuďom. Ich zachovávanie nás privádza k plnej a pravej slobode Božích detí.

- **Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo.**
  - **Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.**
  - **Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme.**
  - **Blahoslavení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení.**
  - **Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo.**
  - **Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha.**
  - **Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi.**
  - **Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo.**
- (Mt 5, 3-10)

*„Blahoslavenstvá nás poučujú o poslednom cieľi, ku ktorému nás Boh pozýva. Je ním: Božie kráľovstvo, videnie Boha, účasť na Božej prirodzenosti, večný život, Božie synovstvo, spočinutie v Bohu.“ (KKC, 1726)*

## 50. NAJVYŠŠÍ MRAVNÝ ZÁKON - HLAS SVEDOMIA

„... aby si mal vieru a dobré svedomie, ktoré niektorí odvrhli a stroskotali vo viere“ (1 Ti m 1,19)

Každý človek dostal od Boha schopnosť rozlišovať medzi dobrým a zlým, správne hodnotiť svoje konanie a riadiť seba samého. Túto schopnosť voláme svedomie. Hlas svedomia je najdôležitejší Boží zákon, podľa ktorého má človek žiť, rozhodovať sa a konať. Všetky Božie prikázania sa stávajú smernicami života až vtedy, keď sú obsahom svedomia a ozývajú sa v jeho hlase.

Svedomie je Boží hlas v nás, ktorý nám hovorí, čo je dobré a čo zlé. Svedomie je Boží zákon, vpísaný do ľudského srdca. Každý človek má svedomie.

O svedomie sa máme starať, aby bolo funkčné, t. j. aby nás bezpečne viedlo v mravnom konaní. Svedomie si pestujeme denným spytovaním svedomia, pravidelným poučovaním o Božích prikázaniach, duchovným vedením a sviatosťou pokánia. Naše svedomie má byť:

- **SPRÁVNE** - zhodné s Božími prikázaniami;
- **ISTÉ** - bez pochybnosti (podľa neistého nemáme konať, ale najskôr pochybnosť odstrániť);
- **ČISTÉ** - nezaťažené hriechmi a výčitkami - odstraňujeme ich ľútosťou a pokáním;
- **ZDRAVÉ** - čo pohotovo reaguje na to, čo je dobré, i na to, čo je zlé.

Choré svedomie je také, čo prestalo byť hodnoverným vodítkom mravného konania. Choroba svedomia má dve podoby: úzkostlivé a široké svedomie (škrupulózne a laxné). Úzkostlivé svedomie zveličuje chyby a aj v malých veciach vidí veľké hriechy. Laxné svedomie aj veľké hriechy považuje za malé.

Svoje svedomie je každý povinný poslúchať a riadiť sa podľa neho. Svedomie iných ľudí máme v úcte a rešpektujeme ho. Konať proti svedomiu je sebazničujúce.

„V hĺbinách svojho svedomia človek spoznáva zákon, ktorý si sám nedáva, ale ktorý je povinný poslúchať. Jeho hlas neprestajne vyzýva človeka milovať a konať dobré a chrániť sa zlého... Lebo človek má v srdci od Boha vpísaný zákon a práve v poslušnosti tomuto zákonu sa prejavuje jeho dôstojnosť. Svedomie je najtajnejším jadrom človeka, svätyňou, kde zostáva sám s Bohom, ktorého hlas sa mu ozýva vo vnútri.“ (GS, 1 6)

„Pohania, ktorí nemajú zákon, od prírody robia, čo zákon požaduje, hoci taký zákon nemajú, sami sebe sú zákonom. Tým ukazujú, že majú požiadavky zákona vpísané vo svojich srdciach, čo im dosvedčuje zároveň aj ich svedomie aj ich myšlienky, ktoré sa navzájom obviňujú alebo i bránia.“ (Rim 2, 14-15)

## 51. BOHU PATRÍ PRVÉ MIESTO (PRVÉ BOŽIE PRIKÁZANIE)

- **Ja som Pán, tvoj Boh! Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.**

Boh je našim Pánom a Stvoriteľom. Od neho máme život a všetko, čo potrebujeme. Sme od neho úplne závislí. Stále ho potrebujeme ako rastliny slnko a vodu. Túto úplnú závislosť od Pána Boha a jeho nenahraditeľné miesto v živote človeka v nás pestuje a prehlbuje prvé Božie prikázanie.

Prvé Božie prikázanie nás vedie k tomu, aby sme uznali Boha za svojho najvyššieho Pána a Dobrodinci! a mali ho v úcte. To je vtedy, keď uznávame jeho zvrchovanosť nad nami a úplnú závislosť od neho a vzdávame mu bohopoctu.

Toto prikázanie nás vedie k tomu, aby bol Boh v našom živote vždy na prvom mieste. Nesmieme dať prednosť nikomu a ničomu. Najväčším nebezpečenstvom je, že nám Boha niekedy zacláňajú stvorenia a podnecujú nás k tomu, aby sme na neho zabudli. Hriech zabúdania na Boha menujeme sekularizmus. Dopúšťajú sa ho ľudia, ktorí žijú, ako keby ho nebolo. Tých, čo úplne popierajú jestvovanie Boha, voláme ateisti.

Úctu Bohu prejavujeme vnútorne (hnutím srdca) a navonok (úkonmi tela). Tieto dve formy úcty patria spolu a nikdy ich nemožno od seba oddeľovať. Pán Ježiš to vyjadril v slovách, že sa máme Bohu klaňať v duchu a v pravde.

Hlavné povinnosti prvého prikázania sú: veriť, dúfať, milovať, klaňať sa Bohu, modliť sa, poslúchať Cirkev, uctievať Pannu Máriu a svätých, ctiť si Bohu zasvätené osoby, miesta a veci.

Najlepší prejav verejnej oslavy Boha je svätá omša, lebo v nej oslavujeme Pána Boha skrze Krista, lebo „Skrze Krista, s Kristom a v Kristovi má Boh Otec všemohúci v jednote s Duchom svätým všetku úctu a slávu“.

Prejavovať úctu iným veciam alebo bytostiam, ktorá patrí iba Bohu, je hriech modloslužby. Znesvätenie Bohu zasvätených osôb alebo vecí je hriech svätokrádeže.

*Ateizmus je hriech proti prvému prikázaniu, lebo odmieta alebo popiera jestvovanie Boha. (KKC, 2140)*

## **52. ÚCTA K BOŽIEMU MENU (DRUHÉ BOŽIE PRIKÁZANIE)**

### **■ Nevezmeš Božie meno nadarmo.**

Meno sa používa na označenie osoby. Stotožňuje sa s tým, koho označuje. Tak aj rôzne Božie mená, ktorými pomenúvame Božiu bytosť, majú pre nás nesmiernu cenu a zasluhujú si úctu a lásku práve tak, ako prechovávame úctu a lásku k samému Bohu. Druhé Božie prikázanie nás učí, že i sám Boh si želá, aby sme mali v bázni sväté mená, ktorými sa nám predstavil, aby sme ho nimi mohli oslovovať a prihovárať sa mu.

Jadrom tohto prikázania je úcta a láska k Božiemu menu. Úcta k Božiemu menu je výrazom našej lásky k nemu. Drahé sú nám aj mená Panny Márie a svätých. Podobne aj názvy posvätných vecí a predmetov.

Hlavné povinnosti druhého Božieho prikázania sú: Božie meno nábožne vzývať, úctivo ho vyslovovať, sľub a prísahu dodržať.

Sľub je dobrovoľné zaviazanie sa Bohu niečo dobré urobiť. Berieme pritom Božie meno za svedka. Poznáme jednoduchý (súkromný) a verejný - slávnostný sľub. Čo sme Pánu Bohu sľúbili, už nám nepatrí, preto sľub musíme dodržať. Nesplnenie sľubu je svätokrádež. Skôr, ako chceme urobiť nejaký sľub Bohu, treba sa poradiť so spovedníkom!

Prísaha je vzývanie Božieho mena ako svedectva pravdy. Prisahať je dovolené len na pravdivú a dobrú vec a vtedy, keď to vyžaduje Cirkev, alebo iná vážna okolnosť (manželská prísaha, lekárska, vojenská, na súde ap.). Nikdy neprisaháme zbytočne. Ak hovoríme pravdu, budú nám ľudia veriť aj bez prísahy.

Znesvätením Božieho mena je zbytočne a neúctivo ho vyslovovať alebo ho nevhodne vzývať na zlé. Preklínať je žičiť niekomu od Boha nešťastie alebo nejaké zlo.

*Druhé prikázanie prikazuje mat v úcte Pánovo meno. Pánovo meno je sväté. (KKC, 2161)*

*Druhé prikázanie zakazuje akékoľvek nevhodné použitie Božieho mena. Rúhanie spočíva v používaní Božieho mena, mena Ježiša Krista, Panny Márie a svätých urážlivým spôsobom. (KKC, 2162)*

## **53. NEDEĽA - DEŇ PÁNA (TRETIE BOŽIE PRIKÁZANIE)**

### **■ Pamätaj, že máš svätit' sviatočné dni.**

Lásku a úctu Bohu prejavujeme aj svätením sviatočných dní, najmä nedele. Ľudia od prvopočiatku podľa Božieho želania sa v určité dni oddávali výlučne službe Bohu. Prerušili svoje práce a zhromažďovali sa k spoločnej oslave Boha. V Starom zákone bola takým dňom hlavne sobota. Volali ju aj dňom Pána, lebo sa úplne venovali Bohu. Jej miesto v Novom zákone nahradila nedeľa.

Nedeľa je preto hlavným sviatočným dňom, lebo v tento deň Pán Ježiš vstal z mŕtvych a zoslal nám Ducha Svätého. Každá nedeľa je Veľkou nocou týždňa - oslavou Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania. Dušou nedele je veľkonočné tajomstvo.

Nedeľu považujeme za Deň svetla, lebo si pripomíname dielo Božieho stvorenia a vzdávame vďaky za všetky dary prírody. Je to deň plesania i radosti a deň viery. Prežívame ju aj ako deň Božej rodiny, ktorá sa zhromažďuje vedno na slávenie liturgie.

Tak ako nedeľu, slávime aj prikázané sviatky v liturgickom roku: Narodenie Pána, Zjavenie Pána, Nanebovstúpenie Pána, Božieho Tela a Krvi, Nepoškvrneného počatia Panny Márie, Bohorodičky, Nanebovzatia Panny Márie, sv. Petra a Pavla a Všetkých svätých.

Tretie Božie prikázanie nám ukladá tieto povinnosti: oslavovať Boha účasťou na svätej omši a nepracovať - oddýchnuť si a zveľadiť svoje sily a zachovať verejný poriadok a pokoj.

Nedeľa je ustanovená hlavne pre duchovné i telesné dobro človeka. Preto ju využívame na: - oddych a zotavenie; - prijímanie sviatostí; - náboženské vzdelávanie; - pestovanie vzájomnej lásky; - upevňovanie rodinného života; - konanie skutkov milosrdenstva.

Od splnenia povinnosti tohto prikázania nás oslobodzujú vážne okolnosti a príčiny: choroba, opatrovanie chorých, služobná povinnosť v zamestnaní, príliš veľká vzdialenosť od kostola, živelné pohromy, záchrana úrody ap.

*„Nedeľa... sa má v celej Cirkvi zachovávať ako prvotný prikázaný sviatok. V nedeľu a v iné prikázané sviatky sú veriaci povinní zúčastniť sa na omši.“ (KKC, 2192)*

## 54. RODIČIA A PREDSTAVENÍ ZASTUPUJÚ BOHA (ŠTVRTÉ BOŽIE PRIKÁZANIE)

### ■ Cti svojho otca a svoju matku.

Boh si vyvolil ľudí, aby boli jeho spolupracovníkmi a uskutočňovateľmi jeho plánov. Tak mu slúžia v stvoriteľskom diele rodičia, keď dávajú život svojmu potomstvu. Iní mu zasa slúžia tak, že sa starajú o poriadok a dobrobyt v ľudskej spoločnosti - to sú predstavení. V tomto prikázaní Boh zjavuje svoju vôľu o tom, ako sa máme k takýmto ľuďom správať a ako si majú plniť povinnosti rodičia a predstavení. Boha milujeme v rodičoch a predstavených

Štvrté Božie prikázanie nás vedie k osobitnej úcte a láske voči rodičom a predstaveným. Rodičia - otec a mama - sú nám po Bohu najbližšími ľuďmi na svete. Prostredníctvom nich sme od Boha dostali najcennejšie dary: život a vieru. Sú našimi dobrodincami a zástupcami Boha na zemi.

Aj v predstavených vidíme zástupcov Boha. Rozlišujeme duchovných a svetských predstavených. Duchovnými predstavenými sú biskupi a kňazi, ktorým Boh zveril starosť o duchovné potreby a našu spásu. Svetskí- občianski predstavení majú zasa z Božieho rozhodnutia starosť o naše pozemské dobro a časný blahobyť. Do kategórie predstavených patria aj učitelia a vychovávatelia detí a mládeže.

Štvrté Božie prikázanie nám ukladá tieto povinnosti: rodičov, duchovných predstavených, predstavených v občianskej spoločnosti, učiteľov a vychovávateľov máme uctievať, poslúchať a milovať. Úctu, ktorú preukazujeme rodičom a predstaveným, menujeme posvätná bázeň. Nie je to strach, ale rešpekt, dôvera a vďačnosť za všetko, čo pre naše dobro robia svojou službou pre dobro rodiny alebo spoločnosti. Poslušnosť nás zaväzuje v hraniciach nášho svedomia. Neposlúchame ich vtedy, keď nám kážu robiť zle, podľa zásady: „Viac treba poslúchať Boha, ako ľudí!“ Láska k rodičom a predstaveným je zasa v tom, že sa im usilujeme odvdáčiť za dobrodenia a pomáhať im, najmä postarať sa o rodičov v starobe.

Toto prikázanie zaväzuje aj rodičov a predstavených: - mať zodpovednosť za deti a podriadených; - starať sa o pozemské blaho a večnú spásu detí a podriadených; - byť deťom a podriadeným príkladom.

*Podľa štvrtého prikázania Boh chcel, aby sme po ňom ctili svojich rodičov a tých, ktorých pre naše dobro obdaril autoritou. (KKC, 2248)*

## 55. ZODPOVEDNOSŤ ZA ŽIVOT (PIATE BOŽIE PRIKÁZANIE)

### ■ Nezabiješ.

Život je úžasný dar, ktorý sme dostali od Pána Boha. Podobne aj jeho pokojný priebeh a naplňovanie - to je zdravie. Nebeský Otec, Darca všetkého života, zveril život do našej vlastnej opatery a zodpovednosti. Máme sa oň starať, vážiť si ho a podľa úmyslov Božieho plánu si ho rozvíjať a zveľaďovať. Pri krste sme dostali do duší nový život - Boží život. Priate prikázanie nás vedie k povinnosti starať sa o dar života, tak prirodzeného - pozemského, ako aj Božieho - nebeského života, ktorý sme dostali pri krste.

Priate Božie prikázanie v nás vzbudzuje úctu, lásku a zodpovednosť za život tela i duše, lebo je veľkým Božím darom. Láska k životu a zodpovednosť zaň je prejavom našej lásky a vďačnosti Bohu za jeho dar.



Život a zdravie má nesmiernu cenu. Je to najväčšia hodnota pozemského poriadku. Život našej duše má cenu Kristovej krvi, ktorou nás oživil zo smrti hriechu.

Piate prikázanie nám ukladá tieto povinnosti: - chrániť život svoj a blížnych; - starať sa o zdravie tela; - zveľaďovať svoj duchovný život; - chrániť sa všetkého, čo škodí telu a duši.

Fyzický život a zdravie si zveľaďujeme prácou, športom, dobrou výživou a životosprávou, zdržanlivosťou, hygienou ap. Duchovný život si rozvíjame modlitbou, sebazaprením, sviatosťami, skutkami lásky ap.

Náš fyzický život ohrozujú hriechy proti zdraviu a životu, ako sú alkoholizmus, drogy, zanedbávanie starostlivosti o zdravie, hazardovanie, porušovanie dopravných a bezpečnostných predpisov, bitkárstvo, hnev ap. Človek nemá právo siahnúť si na život (samovražda), ani vyhasiť život druhému človeku.

Duchovný život najviac ohrozuje každý hriech, duchovný život blížnych ohrozuje najviac pohoršenie. Pohoršenie je každý hriech, ktorý robíme pred očami blížnych. Beda svetu pre pohoršenie!!!

Život a telesné zdravie sú vzácné dary, ktoré nám Boh zveril. Máme sa o ne rozumne starať a brať pritom do úvahy potreby iných a spoločné dobro. (KKC, 2288)

## POSTOJ KATOLÍCKEJ CIRKVI K NIEKTORÝM PROBLÉMOM BIOETIKY

### ■ K ľudskému životu

Každý ľudský život od chvíle počatia až po smrť je posvätný, pretože ľudská osoba je chcená pre ňu samu na obraz a podobu živého a svätého Boha.

Vražda ľudskej bytosti je v závažnom rozpore s dôstojnosťou osoby a so svätosťou jej Stvoriteľa.

Zákaz vraždy neruší právo zneškodniť nespravodlivého útočníka. Oprávnená obrana je závažnou povinnosťou pre toho, kto je zodpovedný za život iných alebo za spoločné dobro. (KKC, 2321)

### ■ K násiliu a terorizmu

Únosy a odvedenie rukojemníkov šíria teror a hrozbami robia neprípustný nátlak na obeť. Sú morálne nedovolené. *Terorizmus* sa bez rozdielu vyhráža, zraňuje a zabíja; závažne odporuje spravodlivosti a láske. *Mučenie*, pri ktorom sa používa telesné alebo morálne násilie, aby sa vynútilo priznanie, aby sa potrestali vinníci, zastrašili protivníci alebo ukojila nenávisť, je v rozpore s úctou k ľudskej osobe a k ľudskej dôstojnosti. Priamo chcené *amputácie, zmrzačenia alebo sterilizácie* nevinných osôb, ak nejde o lekárske indikácie prísne terapeutického povahy, sú v rozpore s morálnym zákonom. (KKC, 2297)

### ■ K vojne

Musíme urobiť všetko, čo je rozumne možné, aby sa vyhlo vojne, a to pre zlo a nespravodlivosť, ktoré každá vojna so sebou prináša. Cirkev sa modlí: „Od moru, hladu a vojny vysloboď nás, Pane.“ (KKC, 2327)

Cirkev i ľudský rozum potvrdzujú, že počas ozbrojených konfliktov zostáva stále platný morálny zákon. Akcie, ktoré sa vedome a dobrovoľne podnikajú proti právu národov a jeho všeobecným zásadám, sú zločinmi. (KKC, 2328)

„Preteky v zbrojení sú veľmi vážnym nešťastím ľudstva a neprípustné poškodzujú chudobných.“ (KKC, 2329)

## ■ **K potratu**

Dieťa má už od svojho počatia právo na život. Priamy potrat, to znamená chcený ako cieľ alebo ako prostriedok, je „hanebný čin“, ktorý závažne protirečí morálnemu zákonu. Tento zločin proti ľudskému životu stíha Cirkev kanonickým trestom exkomunikácie.

Keďže s ľudským embryom sa má už od jeho počatia zaobchádzať ako s osobou, treba ho chrániť v jeho neporušiteľnosti, liečiť ho a uzdraviť, pokiaľ je to možné, ako každú inú ľudskú bytosť. (KKC, 2322; 2323)

## ■ **K eutanázii**

Úmyselná eutanázia je vraždou, nech by boli akékoľvek jej formy a dôvody. Je v závažnom rozpore s dôstojnosťou ľudskej osoby a s úctou k živému Bohu, jej Stvoriteľovi. (KKC, 2324)

## ■ **K transplantácii orgánov**

*Transplantácia orgánov* je v súlade s morálnym zákonom, ak telesné a psychické nebezpečenstvá a riziká, ktorým sa vystavuje darca, sú úmerné dobru, ktoré sa očakáva pre toho, komu je určená. Darovanie orgánov po smrti je šľachetný a zásluhný čin a treba k nemu povzbudzovať ako k prejavu veľkodušnej solidarity. Nie je morálne prijateľné, ak darca alebo jeho príbuzní, ktorí majú na to právo, nedali k tomu svoj výslovný súhlas. Okrem toho je morálne neprípustné priamo zapríčiniť zmrzačenie, ktoré robí človeka invalidom, alebo smrť ľudskej bytosti, aj keby sa to konalo s cieľom oddialiť smrť iných osôb. (KKC, 2296)

## ■ **K homosexualite**

Homosexualita označuje vzťahy medzi osobami mužského alebo ženského pohlavia, ktoré pociťujú výlučnú alebo prevládajúcu pohlavnú príťažlivosť voči osobám toho istého pohlavia. V priebehu stáročia v rozličných kultúrach nadobúda veľmi odlišné podoby. Jej psychický vznik ostáva z veľkej časti nevysvetlený. Tradícia, opierajúc sa o Sväté písmo, ktoré predstavuje homosexuálne vzťahy ako veľmi závažnú zvrátenosť, vždy hlásala, „že homosexuálne úkony sú svojou vnútornou povahou nezriadené“. Sú proti prirodzenému zákonu. Zatvárajú totiž pohlavný úkon pred darom života. Nepochádzajú z opravdivého citového a sexuálneho dopĺňania sa. V nijakom prípade ich nemožno schvaľovať. (KKC, 2357)

## ■ **K voľnej láske**

*Voľný zväzok* (voľná láska) jestvuje vtedy, keď muž a žena odmietajú dať právnu a verejnú formu vzťahu, ktorý zahŕňa v sebe sexuálnu intimitu.

Výraz „voľný zväzok“ je zavádzajúci. Čo môže znamenať taký zväzok, v ktorom sa osoby navzájom nezaväzujú a tým dokazujú nedostatok dôvery k druhému, k sebe alebo v budúcnosť?

Výraz „voľný zväzok“ sa vzťahuje na rozličné situácie: konkubinát, odmietanie manželstva ako takého, neschopnosť zaviazat' sa dlhodobými záväzkami. Všetky tieto situácie urážajú dôstojnosť manželstva, ničia samu ideu rodiny a oslabujú zmysel pre vernosť. Sú v rozpore s morálnym zákonom: pohlavný úkon má mať miesto jedine v manželstve. Mimo neho je vždy ťažkým hriechom a vylučuje zo sviatostného prijímania. (KKC, 2390)

## ■ **K pornografii**

*Pornografia* spočíva v tom, že sa skutočné alebo predstierané pohlavné úkony oddeľia od intimity partnerov, aby sa zámerne ukazovali iným osobám. Pornografia uráža čistotu, lebo znetvoruje manželský úkon, ktorý je vzájomným intímnym darovaním manželov. Ťažko uráža dôstojnosť tých, ktorí sa jej venujú (herci, obchodníci, diváci), pretože sa jeden stáva pre

druhého predmetom nízkej rozkoše a nedovoleného zisku. Jedných i druhých ponára do ilúzie neskutočného sveta. Je ťažkým previnením. Občianske autority sú povinné zabrániť výrobe a rozširovaniu pornografických materiálov. (KKC, 2354)

#### ■ **K prostitúcii**

*Prostitúcia* uráža dôstojnosť osoby, ktorá sa prostituuje, čím sa znižuje na predmet pohlavnej rozkoše, ktorú poskytuje. Ten, kto platí, ťažko hreší proti sebe samému: porušuje čistotu, ku ktorej ho zaväzuje jeho krst, a poškvŕňuje svoje telo, chrám Ducha Svätého. Prostitúcia je spoločenskou pliagaou. Zvyčajne postihuje ženy, ale aj mužov, deti alebo dospievajúcu mládež (v týchto dvoch posledných prípadoch sa hriech zdvojnásobuje pohoršením). Oddať sa prostitúcii je síce vždy ťažko hriechne, ale bieda, vydieranie a spoločenský tlak môžu zodpovednosť za vinu zmenšiť. (KKC, 2355)

#### ■ **K rozvodu**

*Rozvod* je ťažkým previnením proti prirodzenému zákonu. Nárokuje si zrušiť zmluvu, ktorú manželia slobodne uzavreli, že budú žiť spolu až do smrti. Rozvod potupuje zmluvu spásy, ktorej je sviatosť manželstva znakom. Uzavretie nového zväzku, aj keby ho civilný zákon uznával, ešte zväčšuje porušenie zmluvy: manželský partner, ktorý sa znovu zosobášil, sa v tomto prípade nachádza v situácii trvalého a verejného cudzoložstva. (KKC, 2384)

#### ■ **K antikoncepcii**

Periodická zdržanlivosť a metódy regulácie plodenia založené na sebaopozorovaní a využívaní neplodných období sú v súlade s objektívnymi kritériami morálnosti. Tieto metódy rešpektujú telo manželov, napomáhajú ich vzájomnú nežnosť a podporujú výchovu k pravej slobode. Naopak, vnútorne (svojou vnútornou povahou) je zlé každé „konanie, ktoré - keď sa manželský úkon predvída alebo vykonáva, alebo vedie k svojim prirodzeným následkom - by malo za cieľ zabrániť plodeniu alebo by sa chcelo použiť ako prostriedok na tento cieľ“. (KKC, 2370)

#### ■ **K sterilizácii**

Regulácia plodenia predstavuje jeden z aspektov zodpovedného otcovstva a materstva. Odôvodnenosť úmyslov manželov neospravedlňuje používanie morálne neprípustných prostriedkov (napríklad priamu sterilizáciu alebo antikoncepciu). (KKC, 2399)

#### ■ **K umelému oplodneniu**

Techniky, ktoré vylučujú spoločné rodičovstvo zásahom osoby, ktorá nepatrí k manželskej dvojici (darovanie spermy alebo vaječnej bunky, prepožičanie maternice), sú závažne nemorálne. Tieto techniky (heterológna inseminácia a heterológne umelé oplodnenie, t. j. od iného darcu) porušujú právo dieťaťa narodiť sa z otca a matky, ktorých pozná a ktorí sú medzi sebou spojení v manželstve. Zrádzajú „výlučné právo [manželov] stať sa otcom a matkou iba jeden prostredníctvom druhého“. (KKC, 2376)

#### ■ **Ku klonovaniu**

Akt, ktorý je základom existencie dieťaťa, už nie je aktom, ktorým sa dve osoby navzájom dávajú, ale aktom, ktorý „zveruje život a identitu embrya moci lekárov a biológov a zavádza nadvládu techniky nad počiatkom a osudom ľudskej osoby. Takáto nadvláda je svojou povahou v rozpore s dôstojnosťou a rovnosťou, ktoré majú byť spoločné rodičom i deťom.“ (KKC, 2377)

## 56. BLAŽENÍ ČISTÉHO SRDCA (ŠIESTE A DEVIATE BOŽIE PRIKÁZANIE)

- **Nezosmilniš.**
- **Nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho blížneho.**

Lásku k Bohu dokazujeme v našom každodennom živote najmä čistotou. Je to veľká duchovná hodnota, čnosť, ktorou človek ovláda pohlavný pud. Boh dáva každému človeku zvláštny dar. Je to stvoriteľská Božia sila. Voláme ju aj pohlavný pud -sexualita. Prostredníctvom tohto daru robí ľudí účastnými na svojom stvoriteľskom diele. Je to schopnosť dávať nový život.

V šiestom a deviatom prikázaní nám Boh dáva smernice, ako užívať stvoriteľskú Božiu silu. Sú to pokyny, ktorými Pán Boh chráni zdravie ľudí, vnútornú silu a spokojnosť, zdravý rozvoj a rozmnožovanie ľudského pokolenia. V 9. prikázaní zvlášť chráni súdržnosť manželstva a rodinu. Človek sa rodí z Božej lásky, ale má sa narodiť aj z lásky ľudí. Pravá láska medzi ľuďmi, z ktorej sa rodí nový život, je čistá, lebo sa riadi úmyslami Stvoriteľa.

Šieste a deviate prikázanie nás vedie k čistote a nevinnosti srdca. Čistota spočíva v úcte k telu a v používaní stvoriteľskej Božej sily podľa úmyslov Stvoriteľa. Ovládanie pohlavného pudu voláme aj zdržanlivosť.

Úplná čistota viaže slobodných (deti, mládež, Bohu zasvätené osoby, vdovcov) a spočíva v úplnom ovládaní sexuality. Hriech proti čistote (v myšlienkach, slovách a skutkoch) voláme smilstvo.

Manželskú čistotu zachovávajú ju tí, čo žijú v manželstve. Spočíva v prežívaní manželskej lásky podľa Božej vôle. Úmysel Stvoriteľa je, aby sexuálny život dali do služieb darcovstva života. Zabraňovanie počatiu je hriech zneužívania manželstva a porušenie manželskej čistoty. Proti manželskej čistote je aj manželská nevera, ktorú menujeme cudzoložstvo.

Šieste a deviate prikázanie nám ukladajú tieto povinnosti: - žiť čisto a nevinne; - mať úctu k ľudskému telu; - chrániť súdržnosť manželstva a rodiny.

Na zachovanie čistoty máme tieto prostriedky: modlitba, najmä k Panne Márii, sebazaprenie, časté prijímanie sviatostí, najmä Eucharistie, vyhýbať sa hriešnej príležitosti (zlá kniha, obrazy, reči, zlá spoločnosť, hriešna známosť ap.).

*Čistota predpokladá naučiť sa sebaovládaniu, ktoré je výchovou k ľudskej slobode. Alternatíva je zrejma: alebo človek ovláda svoje vášne a nadobudne pokoj, alebo sa nechá nimi zotročiť a stane sa nešťastným. (KKC, 2339)*

## 57. SPRAVODLIVOSŤ - ZÁKLAD PROSPERITY A BLAHOBYTU (SIEDME A DESIATE BOŽIE PRIKÁZANIE)

- **Nepokradneš.**
- **Nebudeš túžiť po majetku svojho blížneho.**

Od Boha dostávame nielen život, ale aj všetky veci, ktoré k životu potrebujeme. Životné potreby čerpáme z prírody, ktorú dal Pán Boh do užívania všetkým ľuďom. Príroda a jej bohatstvo poskytuje človeku obživu a všetky veci potrebné k životu. Zaoštarávame si ich svedomitou prácou. Všetky veci, ktoré človek vlastní, aby mohol primerane žiť, voláme majetok. Máme ho užívať tak, aby slúžil nášmu dobru, ale aj dobru našich blížnych. Siedme a

desiate prikázanie nás poučuje o tom, aký máme mať postoj k hmotným veciam, ako nadobúdať a užívať životné potreby.

Siedme a desiate Božie prikázanie nás vedie k správne nadobúdaniu a užívaniu životných potrieb. Životné potreby si máme nadobúdať svedomitou a statočnou prácou. Prácou oslavujeme Boha, zošľachtujeme seba, nadobúdame hodnoty a prejavujeme lásku k blížnym.

Siedme a desiate prikázanie nám ukladá tieto povinnosti: -spravodlivo konať; - poctivo pracovať; - chrániť svoj a blížnych majetok (súkromný i spoločný); - užívať pozemské veci pre dobro svoje a blížnych.

Zákon spravodlivosti nás viaže dať každému, čo je jeho. Porušením tohto zákona je neoprávnené si privlastniť z majetku blížneho (krádež). Ak sa to deje násilnou cestou, je to lúpež. Spravodlivosť sa porušuje aj podvodom. Ukradnutú vec sme vo svedomí povinní vrátiť a spôsobenú škodu vynahradiť.

Majetok a všetky hmotné veci máme užívať len k dobru svojmu a blížnych. Nesmieme byť otrokmi vecí! Veci majú slúžiť nám a nie my im! Nedopriať sebe ani iným zo svojho majetku je hriech lakomstva. Duch evanjeliovej chudoby žiada, aby sme sa pohotovo vedeli rozdeliť o svoje imanie s ľuďmi, najmä núdznymi, keď potrebujú našu pomoc.

*Človek sám je pôvodcom, stredom a cieľom celého ekonomického a sociálneho života. Rozhodujúcim bodom sociálnej otázky je, aby sa dobrá, ktoré Boh stvoril pre všetkých, skutočne dostali ku všetkým podľa spravodlivosti a s prispením lásky. (KKC, 2459)*

*„Lebo koreňom všetkého zla je láska k peniazom; niektorí po nich pachtili, a tak zablúdili od viery a spôsobili si mnoho bolesti.“ (1 Ti m 6, 10)*

## 58. POSVÄTNÁ HODNOTA PRÁCE

*„Kto nechce pracovať, nech ani nej.“ (2 Sol 3, 10)*

Dôležité miesto v živote každého človeka má práca, je to posvätná činnosť, ktorou sa ľudia zapájajú do Božieho diela stvorenia. Je hlavným zdrojom zabezpečovania životných potrieb.

Práca má mnoho rozmerový význam pre človeka. Človek stvorený na Boží obraz v práci uskutočňuje svoje povolanie podmaňovať si zem, pretvárať svet a zdokonaľovať ho podľa úmyslov Stvoriteľa. V práci človek realizuje svoje prirodzené schopnosti a nachádza v nej sebauplatnenie. Prácou si človek nadobúda životné potreby pre seba a sebe zverených a zároveň poskytuje službu ľudskej spoločnosti. Práca je pre človeka, nie človek pre prácu.

Práca sa môže stať aj formou spolupráce s Kristom na diele vykúpenia sveta. Keď človek znáša námahu z práce v jednote s Ježišom, remeselníkom z Nazareta, spolupracuje istým spôsobom s Božím Synom na jeho vykupiteľskom diele. Tým, že každodenne nesie kríž v práci, ktorú je povolaný vykonávať, dokazuje, že je Kristovým učeníkom. Práca môže byť prostriedkom posväcovania a zduchovňovania pozemských skutočností v Kristovom Duchu. Pán Ježiš tým, že posvätil časť svojho pozemského života prácou, dal nám príklad, ako máme k nej pristupovať. Naučil nás, že svedomitou prácou oslavujeme Boha a uskutočňujeme aj lásku k blížnym. Nezáleží na tom, akú prácu vykonávame, či manuálnu, či duševnú. Práca dostáva hodnotu od úmyslu a spôsobu, akým ju vykonávame.

Za prácu má každý človek nárok na spravodlivú mzdu, ktorá je zákonným ovocím práce. Odmietajúť mzdu alebo ju zdržiavať môže byť ťažkou nespravodlivosťou. Pri odhade

primeranej náhrady za prácu treba zohľadňovať aj potreby a mieru zásluhy každého pracovníka. Za spravodlivú prácu dostaneme odmenu aj od Boha.

Jav nezamestnanosti hovorí o tom, že práca je pre človeka darom. Nezamestnanosť spôsobujú mnohoraké príčiny, často aj otvorená nespravodlivosť v hospodárskom systéme. Nezamestnanosť je takmer vždy na úkor dôstojnosti postihnutého a hrozbou pre dobro jeho života, ako aj pre rodinu, ba pre celú spoločnosť.

*Základná hodnota práce závisí od samého človeka, ktorý je jej pôvodcom i cieľom. Prácou má človek účasť na diele stvorenia. Práca spojená s Kristom môže byť vykupiteľská. (KKC, 2460)*

„Ora et labora!“ - „Modli sa a pracuj!“ (sv. Benedikt)

## **59. ÚCTA K ČLOVEKU A LÁSKA K PRAVDE (ÔSME BOŽIE PRIKÁZANIE)**

### **■ Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu.**

Osobitným Božím darom, potrebným k životu človeka ako rozumového tvora, je pravda. Poznanie a vlastnenie pravdy uľahčuje ľudský život na zemi. Pravda nám pomáha rozvíjať život a naplňovať ho. Ôsme Božie prikázanie vychováva v nás správny vzťah k pravde ako k veľkej hodnote, ktorá obohacuje človeka a napomáha pokojné spolužitie ľudí na zemi. Toto prikázanie nás tiež vedie k plnému rešpektovaniu ľudskej dôstojnosti a k pestovaniu vzájomnej úcty medzi ľuďmi.

Hlavné povinnosti tohto prikázania sú: - milovať a hovoriť vždy pravdu; - dodržať dané slovo; - zachovať zverené tajomstvo; - rešpektovať ľudskú dôstojnosť; - chrániť česť svoju a blížneho; - dať bratské napomenutie.

Ôsme Božie prikázanie od nás žiada najprv lásku k pravde. Lásku k pravde je totožná s láskou ku Kristovi, lebo on je Pravda. Láskou k pravde prehľbujeme a dosvedčujeme svoju lásku k Bohu a ľuďom. Lásku k pravde predpokladá učerlivosť a túžbu poznávať. Dostupnosť pravdy pre všetkých umožňujú informácie. Majú byť nosičmi pravdy a nikdy nie klamú. Človek musí vedieť informácie kriticky hodnotiť a vyberať z nich, aby sa nestal obeťou manipulácie. Masmédiá majú stáť v službe pravdy. Každý má právo na pravdivé informácie. Znesvätením pravdy je hriech klamstva.

Mať dobré meno u ľudí znamená, že ľudia o nás dobre zmýšľajú, hovoria a vážia si nás. Dobré meno voláme aj dobrá povosť alebo česť. Každý človek má nárok na úctu a dobré meno medzi ľuďmi. Dôstojnosť každej ľudskej osoby je odvodená z toho, že je stvorený na Boží obraz.

Proti ľudskej dôstojnosti sa prehrešuje každý, kto zneváži druhého človeka: potupovaním, diskrimináciou, výsmechom, a najmä znevážením jeho dobrého mena ohováraním alebo osočovaním. Hovoriť o chybách ľudí so zlým úmyslom je ohováranie. Vymýšľať chyby blížneho a rozširovať ich je osočovanie. Ak sme niekomu narušili dobré meno, sme povinní urobiť nápravu!

Bratské napomenutie je upozornenie blížneho, že robí chybu s úmyslom pomôcť mu, a tak ho ochrániť pred hriechom. Je to prejav lásky k blížnemu, preto sa má konať láskavo, ohľaduplne a s trepezlivosťou.

*Pravdivosť alebo pravdovravnosť je čnosť, ktorá spočíva v tom, že sa človek prejavuje pravdivý vo svojich skutkoch a svojimi slovami hovorí pravdu, pričom sa vystríha dvojtvárnosti, pretvárinky a pokrytectva. (KKC, 2505)*

## 60. CIRKEVNÉ PRIKÁZANIA

- **V nedeľu a v prikázaný sviatok sa zúčastniť na svätej omši.**
- **Zachovávať prikázané dni pokánia.**
- **Aspoň raz v roku sa vyspovedať a vo Veľkonočnom období prijať Oltárnu sviatosť.**
- **Uzatvárať manželstvo pred tvárou Cirkvi.**
- **Podporovať cirkevné ustanovizne.**

Cirkev dostala od Pána Ježiša zákonodarnú moc. Môže vydávať zákony. Nimi hodnoverne vysvetľuje niektoré Božie prikázania, zdokonaľuje spolužitie kresťanov a zabezpečuje poriadok medzi fučím i. Zbierka cirkevných zákonov sa volá „Kódex kanonického práva“.

Najvýznamnejšie cirkevné zákony sú Päťoro cirkevných prikázaní. Cirkevné prikázania upresňujú a dopĺňajú niektoré Božie prikázania. Cirkevné prikázania sme povinní zachovávať preto, lebo Cirkev má od Krista moc vydávať zákony.

Prikázané dni pokánia sú: Popolcová streda, Veľký piatok a každý piatok v roku, ak naň nepripadne liturgická slávnosť. Povinné kajúcne skutky na Popolcovú stredu a Veľký piatok sú tieto: - hladový pôst (bezmäsité jedlo, dva razy menej a raz do syta -viaže od 18. roku do začatého 60. roku života).

Vo Veľkom týždni je povinnosť zdržovať sa verejnej zábavy (veselia). V Advente a v Pôstnom období sa kresťanom zábava neodporúča, lebo tieto obdobia majú kajúcny ráz.

Každý piatok v roku je dňom pokánia preto, lebo v tento deň si pripomínáme Ježišovo umučenie a smrť na kríži a na znak pokánia konáme kajúcny skutok: zdržanlivosť od mäsa alebo iný náhradný skutok; zdržanlivosť (zrieknuť sa niečoho iného: káva, fajčenie, alkohol, sladkostí ap.), skutok nábožnosti (zúčastniť sa na sv. omši, pomodliť sa bolestný ruženec, čítať aspoň 10 minút Sväté písmo ap.) a skutok dobročinnnej lásky (pomoc susedom, brigáda na verejnoprospešnej práci ap.). Táto povinnosť viaže kresťana od 14. roku života.

Eucharistický pôst - pôst pred svätým prijímaním - aspoň hodinu pred svätým prijímaním nič nejest' ani nepiť okrem čistej vody. Chorí a starí ľudia zachovávajú pôst iba niekoľko minút pred svätým prijímaním. Liek neruší pôst.

Cirkev máme podporovať hmotne (milodarmi, brigádou ap.) a duchovne (modlitbami a obetami za dobro Cirkvi).

## 61. DOBRÉ SKUTKY - SVEDECTVÁ LÁSKY

*„Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje.“ (Jn 14, 21)*

Zachovávaním prikázaní vzniká dobrý skutok. Ním konkrétne dokazujeme svoju lásku k Bohu, lebo naplňame jeho plány a uznávame ho za svojho najvyššieho Pána a Dobrodincu. Osožíme tak aj sebe a všetkým ľuďom, lebo tvorčou spoluprácou s Bohom nadobúdame pre seba a iných potrebné hodnoty. Dobré je len to, čo sa deje podľa Božej vôle, ktorá je

vyjadrená v prikázaniach. Ich zachovávaním nemôžeme nič stratiť, ale naopak iba získavame, obohacujeme sa a nadovšetko získavame pravú slobodu Božích detí, lebo nás nič nezotročuje. Zachovávaním prikázaní osožíme hlavne sebe.

Dobrý skutok je také ľudské konanie, ktoré sa zhoduje s prikázaniami. Mravne dobrý skutok je len taký skutok, ktorý sme urobili vedome (užívaním rozumu) a dobrovoľne (slobodne, bez donútenia) a v zhode so svedomím.

Naše dobré skutky majú byť nadprirodzené, t. j. vykonané v Božej milosti a s dobrým úmyslom. Takéto skutky voláme ZÁSLUHY.

Dobrý skutok vykonaný v ťažkom hriechu nemá cenu v Božích očiach, pre nebo ním nič nezískavame, môže nám pomôcť pri získavaní milosti - voláme ho prirodzený dobrý skutok.

Dobré skutky delíme ešte na povinné a dobrovoľné, prípadne na veľké a malé (všedné).

Sväté písmo rozlišuje tieto základné druhy dobrých skutkov:

- POST - všetky skutky odriekania a sebazaprenia;
- MODLITBA - všetky skutky nábožnosti;
- ALMUŽNA - všetky skutky lásky k bližnému - dobročinnosť. Modliť sa, postiť sa a dávať almužnu je lepšie ako si nakopiť zlaté poklady.

Každý človek sa má usilovať byť dobrým tak, že koná dobré skutky. Byť dobrým má prvenstvo pred mať sa dobre. Uprednostňovanie túžby mať sa dobre vedie k hriešnemu štýlu konzumného života, ktorý je hrobom pravého šťastia.

*„Dobrá je modlitba s pôstom a milosrdenstvo so spravodlivosťou. Lepšie je mať málo, ale spravodlivo, ako veľa, a zločinne. Lepšie je konať skutky milosrdenstva ako kopíť zlaté poklady.“ (Tob 12, 8)*

*„Len sa nedajte znechutiť v konaní dobrého.“ (Gal 6, 9)*

## 62. ZLATÉ PRAVIDLO ŽIVOTA

*„Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Lebo to je Zákon i Proroci.“ (Mt 7, 12)*

Hlavným pravidlom nášho spolužitia medzi ľuďmi, či už v Cirkvi, alebo aj v občianskej spoločnosti, je vzájomná bratská láska. Ku všetkým ľuďom bez rozdielu máme utvárať také medziľudské vzťahy, ktoré sú postavené na rešpektovaní ľudskej dôstojnosti a úcty ku každému človeku. Podkladom tejto úcty je skutočnosť, že každý človek je stvorený na Boží obraz. Táto úcta zahŕňa aj opravdivú lásku k človeku, ktorého považujeme za svojho brata alebo sestru. Spočíva v tom, že sa usilujeme robiť každému dobro a nikdy nikomu zle.

Pán Ježiš úctu a lásku k človeku zhrnul v zlatom pravidle evanjelia: „Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Lebo to je Zákon i Proroci.“ (Mt 7, 1 2) Toto pravidlo má svoj základ v túžbe každého človeka po láske, úcte a uznaní od druhých. Ak čakáme, že nás budú iní ľudia rešpektovať, poskytovať pomoc v našich potrebách, je len samozrejmé, že to isté musíme robiť aj im.

Hoci každý človek je hodný úcty a lásky, predsa nie všetkým v konkrétnych situáciách života prejavujeme rovnakú úctu a lásku. Deje sa to podľa miery „vzdialenosti“. Nie všetci ľudia sú nám rovnako blízki a blízko. Najbližší sú nám rodičia, súrodenci a ostatní príbuzní. To je vzájomná láska v spoločenstve rodiny. Po príbuzných nasledujú susedia. So susedmi



spolunažívame v duchu lásky, porozumenia a vzájomnej pomoci. S členmi kolektívu v zamestnaní nás spája hlavne solidarita a vzájomná úcta.

Osobitnú kategóriu blízkych ľudí tvoria naši priatelia. Dobrodenie priateľstva medzi ľuďmi je v tom, že ich obohacuje, pomáha rásť v láske a zbavovať sa egoizmu.

V cirkevnom spoločenstve (farnosť alebo malé náboženské spoločenstvo) sa riadime Kristovým prikázaním o vzájomnej láske: „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom.“ (Jn 13, 34)

K ľuďom iného presvedčenia máme úctu, rešpektujeme ich svedomie a usilujeme sa s nimi viesť dialóg lásky. Naším poslaním vo svete neveriacich ľudí je byť svetlom, soľou a kvasom - vydávať svedectvo o Kristovi. S ľuďmi iného vyznania spolunažívame v duchu ekumenizmu. O bratstvo medzi ľuďmi a o jednu rodinu ľudstva sa pričiňujeme láskou a spravodlivosťou a zachovávaním základných ľudských práv.

*„Čo sa nepáči tebe, nerob ani ty inému!“ (Tob 4, 15)*

## **63. SKUTKY MILOSRDENSTVA -ZÁKLAD ĽUDSKOSTI**

*„Bud'te milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“ (Lk 6, 36)*

Medzi všetkými skutkami úcty a lásky k človeku vynikajú skutky milosrdenstva. Sú to také skutky dobročinnnej lásky, ktorými odstraňujeme alebo aspoň umenšujeme materiálnu i duchovnú biedu našich blížnych. Sväté písmo nás k nim vyzýva na mnohých miestach: „Kto má dvoje šiat, nech dá tomu, čo nemá nijaké, a kto má jedlo, nech urobí podobne“ (Lk 3, 11). Rozdajte radšej ako almužnu všetko, čo máte, a všetko vám bude čisté“ (porov. Lk 11, 44). „Ak je brat alebo sestra bez šiat a chýba im každodenná obživa a niekto z vás by im povedal: choďte v pokoji, zohrejte sa a najedzte sa, a nedal by im, čo potrebujú pre telo, čo to osoží?“ (Jak 2, 15-16). Najradikálnejšie k nim vyzýva Kristovo podobenstvo o poslednom súde a zároveň konkretizuje aj ich podobu. (porov. Mt 25, 31-46) Prejavmi milosrdenstva dosvedčujeme svoju ľudskosť a šľachetnosť. Podľa kresťanskej tradície sa uvádzajú tieto skutky milosrdenstva:

Skutky telesného milosrdenstva:

Dávať jesť hladným. Dávať piť smädným. Prichýliť pocestných. Odievať nahých. Navštevovať chorých. Poskytovať pomoc väzňom. Pochovávať mŕtvych.

Skutky duchovného milosrdenstva:

Napomínať hriešnikov. Poučať nevedomých. Dobre radiť pochybujúcim. Tešiť zarmútených. Trpezlivo znášať krivdu. Odpúšťať ubližujúcim. Modliť sa za živých a mŕtvych.

*Skutky milosrdenstva sú dobročinné skutky, ktorými pomáhame svojmu blížnemu v jeho telesných a duchovných potrebách. Poučovať, radiť, potešovať, posilňovať sú skutky duchovného milosrdenstva takisto ako odpúšťať a trpezlivo znášať. Skutky telesného milosrdenstva sú najmä tieto: nasýtiť hladných, ujímať sa ľuďom bez prístrešia, obliekať otrhaných, navštevovať chorých a väzňov, pochovávať mŕtvych. Dávať almužnu chudobným je medzi týmito skutkami jedným z hlavných svedectiev bratskej lásky; je aj vykonávaním spravodlivosti, ktoré sa páči Bohu. (KKC, 2447)*

## 64. VŠETCI SME POVOLANÍ K SVÄTOSTI ŽIVOTA

*„... ako svätý je ten, ktorý vás povolal, buďte aj vy svätí vo všetkom svojom počínaní; ved' je napísané: „Bud'te svätí, lebo ja som svätý.“ (1 Pt 1, 15-16)*

Naše povolanie za Božích synov a dcéry znamená zároveň aj povolanie k svätosti a dokonalosti života. Životnou úlohou všetkých kresťanov je, aby sa stali svätými. Základom svätosti kresťana je vlastniť posväcujúcu milosť - mať spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou.

Všetci sme povolaní stále zdokonaľovať svätosť života. O povolaní všetkých kresťanov k svätosti života hovorí dokument koncilu: „Všetci v Krista veriaci sú v každom stave a postavení povolaní k plnosti kresťanského života a k dokonalosti v láske; a táto svätosť vedie i v pozemskej spoločnosti k ľudskejšiemu životu.“ (LG, 40)

Svätosť života nie je v konaní mimoriadnych skutkov, ale v úsilí vdýchnuť do celého života a konania lásku k Bohu a k ľuďom. Ona je mierou našej dokonalosti a svätosti.

Súčasťou nášho úsilia o svätosť a dokonalosť života a stále väčšiu podobnosť s Kristom je pestovanie čností. Sú to duchovné schopnosti, ktorými sa stáva človek schopný pravidelne konať dobro. Sú to vypestované „náklonnosti“ k dobrému. Čnosti tvoria akoby vonkajšie rúcho, do ktorého je naša vnútorná svätosť oblečená. Od úrovne a intenzity jednotlivých čností závisí aj stupeň našej osobnej svätosti a dokonalosti. Poznáme božské čnosti: viera, nádej a láska; základné: rozvážnosť, spravodlivosť, statočnosť a miernosť; a mravné čnosti: poslušnosť, pokora, trpezlivosť, štedrosť, vytrvalosť, bdelosť a ďalšie.

Ježiš Kristus je pre nás mierou dokonalosti a vzorom každej čnosti. On sám povedal: „Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom; a nájdete odpočinok pre svoju dušu.“ (Mt 11, 29) Napodobňovanie Krista je jediná cesta, ako sa stať dobrým a svätým človekom. Súčasťou napodobňovania Krista je aj odvaha kráčať za ním po krížovej ceste života.

*„Cesta k dokonalosti vedie cez kríž. Niet svätosti bez odriekania a duchovného boja. Duchovný pokrok vyžaduje askézu a sebaumŕtvovanie, ktoré postupne vedú k životu v pokoji a radosi blahoslavenstiev.“ (KKC, 2015)*

*„ Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5, 48)*

## 65. HRIECH - NEPOSLUŠNOSŤ VOČI BOHU

*„Tak zmyšľajte o sebe aj vy: že ste mŕtvi hriechu a žijete Bohu v Kristovi Ježišovi.“ (Rím 6, 11)*

Všetky Božie prikázania sú Božím programom, podľa ktorého si máme udržiavať a rozvíjať život na zemi a zaistiť si večný život. Každé narušenie Božieho poriadku ohrozuje život a prináša smrť. Tento smrtonosný skutok voláme hriech. Hriech vzniká tak, že nezachováme prikázania. Buď tak, že neurobíme, čo nám prikázania nariaďujú (zanedbávanie dobrého) alebo tak, že urobíme, čo nám prikázania zakazujú (konanie zlého). Hriechu sa môžeme dopustiť myšlienkou, slovom, skutkom alebo zanedbávaním dobrého.

Hriech je taký ľudský skutok, ktorý sa nezhoduje s prikázaniami. Hriech je neposlušnosť voči Bohu. Každý hriech je nevd'ačnosťou voči Bohu i nevernosťou svätej zmluve, ktorú sme uzavreli s Bohom v krstnom sľube. Hriechom urážame Boha, škodíme

sebe a blížnemu. Hriech je mravné zlo, ktoré ohrozuje nielen šťastie jednotlivca, ale celú spoločnosť. Každý hriech má sociálny dopad - ubližuje Cirkvi a škodí spoločnosti.

Hriechy poznáme ťažké (veľké) a ľahké (malé - všedné). Ťažký hriech je vedomé, dobrovoľné prestúpenie Božieho prikázania vo vážnej veci. Voláme ho aj smrtiaci hriech, lebo usmrcuje dušu, ničí v nás Boží život.

Aj všedný hriech uráža Pána Boha, oslabuje náš duchovný život, ale Božiu milosť ním nestrácame. Voláme ho aj raniaci hriech, lebo zraňuje srdce človeka a oslabuje jeho lásku.

Poznáme tieto druhy hriechov: do neba volajúce (veľké zneváženie dôstojnosti človeka), proti Duchu Svätému (odporovanie Božej milosti), hlavné hriechy (hlavné náklonnosti k zlému - rany srdca po dedičnom hriechu) a cudzie hriechy.

Cudzie hriechy sú také, ktorých sa dopustili naši blížni, ale aj my máme na nich účasť (deväťoraká spoluúčasť na hriešnom konaní blížnych), a aj nám sa pripisujú, ako by sme ich spáchali.

*Spáchať smrteľný hriech znamená uvážene, to jest vedomo a dobrovoľne zvoliť vec, ktorá sa vážne protiví Božiemu zákonu a poslednému cieľu človeka. Smrteľný hriech v nás ničí lásku, bez ktorej nie je možná večná blaženosť. Ak ho hriešnik neoľutuje, má za následok večnú smrť. (KKC, 1874)*

## 66. HRIECH - NAJVÄČŠÍ NEPRIATEĽ ČLOVEKA

*„A aký úžitok ste mali vtedy z toho, za čo sa teraz hanbite? Veci koniec toho všetkého je smrť.“ (Rim 6, 21)*

Hriech je naozaj najväčší nepriateľ človeka. Oberá ho o pozemské hodnoty, ale čo je najhoršie, ohrozuje večný život. Preto musíme proti nemu bojovať. Naš boj proti hriechu začína už ostražitosťou voči nebezpečenstvám, z ktorých sa hriech rodí. Nebezpečenstvo je buď vnútorné - v nás samých (zlé náklonnosti) alebo vonkajšie - to sú zlé okolnosti.

Hlavné náklonnosti k hriechu sú:

- PÝCHA.
- LAKOMSTVO.
- SMILSTVO.
- ZÁVISŤ.
- OBŽERSTVO.
- HNEV.
- LENIVOSŤ.

Tieto zlé náklonnosti voláme aj sedem hlavných hriechov. Sú to korene všetkých hriechov, ktoré sú v nás samých ako následok dedičného hriechu.

Pokušenie je nutkanie k hriechu, keď sa nám hriech falošne javí ako dobro. Pokušenie ešte nie je hriechom. Stáva sa ním až vtedy, keď s ním vnútorne súhlasíme.

Hriešna príležitosť je vonkajšia okolnosť, ktorá nás obyčajne privádza k hriechu. Môžu ňou byť ľudia alebo veci, ktoré majú na nás zlý vplyv. Zostávať v priamej príležitosti k hriechu je už samo o sebe hriechom!

Práve preto, že hriech škodí v každom ohľade, sme povinní proti nemu bojovať a brániť sa mu. Odmietame ho nielen v svojom živote, ale aj v konaní iných. Tu sa riadime

pravidlom sv. Augustína: „Milujte hriešnika, nenávidíte hriech!“ V zápase s hriechom v sebe a vo svete nám slúži čnosť pokánia - stále úsilie o polepšenie.

Hlavné zbrane proti hriechu sú: pokánie a časté sväté prijímanie, modlitba, sebazaprenie, úcta k Panne Márii a vyhýbanie sa priamej príležitosti k hriechu.

*Neresti možno zoradiť podľa čností, s ktorými sú v protiklade, alebo ich možno dať do súvisu s hlavnými hriechmi, ktoré určila kresťanská skúsenosť, sledujúc svätého Jána Kasiána a svätého Gregora Veľkého. Volajú sa hlavné, lebo plodia iné hriechy, iné neresti. Sú to: pýcha, lakomstvo, závislosť, hnev, smilstvo, obžerstvo, lenivosť alebo duchovná znechutenosť. (KKC, 1866)*

*Všedný hriech je morálna nezriadenosť; možno ju napraviť láskou, ktorú v nás všedný hriech ponecháva. (KKC, 1875)*

*Opakovanie hriechov, aj všedných, plodí neresti, medzi ktoré patria najmä hlavné hriechy. (KKC, 1876)*

*„ V boji proti hriechu ste ešte neodporovali až do krvi.“ (Hebr 12,4)*